

Христіана, Генріка Яцковського, Максиміліана Кегльсдорфера, Яна Нуцковський і Яна Слонковського, які піклувались не тільки підбором викладацьких кадрів, але й умовами навчання і виховання гімназистів [2, С.162].

Керівництво колегії, прагнуло створити найкращі умови для отримання знань гімназистами. Навчання проходило у просторих, світлих аудиторіях. До послуг учнів була досить велика бібліотека, лабораторії, природничий музей, актовий зал, театр, власна друкарня, а з 1937 р. астрономічна обсерваторія з рухомим куполом. Як у більшості елітарних освітніх закладів того часу, Хирівська гімназія була закритого типу. Усі, хто навчався і більшість тих, хто навчав проживали на території навчального комплексу (конвікт). Тому для потреб учнів і викладачів були побудовані житлові корпуси і котеджі. Вони були обладнані так, щоб проживання в них було перш за все комфортним і ніщо не відволікало учнів від навчання, а навпаки, сприяло йому. Гордістю гімназії була велика обідня зала загальною кількістю місць до 500 чол. До конвікту належало 70 моргів парку і городу. Територію закладу оточував величезний парк покритий сіткою стежок для теренкурів і затишних куточків, де можна було навчатися на самоті.

Не забували у навчальному закладі і про фізичне виховання. Для потреб гімназистів було вісім спортивних майданчиків, чотири тенісних корти, шість плавальних басейнів і п'ять ставів. [3]. Хирівська гімназія мала власний водопровід, що наповнювався джерельною карпатською водою, лікарню, млин, пекарню, парову пральню та ін. З 1923 р. заклад користувався електрикою видобутою власною електростанцією.

За час свого існування цей навчальний заклад завершили 6 тисяч вихованців, що згодом стали гордістю польської держави і прославили її власними здобутками в науці і мистецтві.

Таким чином, підсумовуючи досвід в організації навчального процесу і виховання у хирівському навчально-виховному центрі, слід звернути увагу: по-перше, на формуванні громадської думки, що до престижності перебування у такому навчальному закладі; по-друге, на матеріальну базу навчального центру, яка повинна забезпечувати досить високі стандарти як в організації навчального процесу так і в дозвіллі і побуті учнів; по-третє, необхідність виховувати усвідомлення престижності отримувати знання, які згодом слід використовувати не тільки для власних потреб, а й потреб вітчизни. Нагадавши, умови функціонування навчального закладу, який діяв понад століття тому, можна припустити, що вони є і будуть актуальними в організації і діяльності нових освітніх центрів, що ставлять перед собою високі та амбітні цілі виховання сучасної еліти.

1. Лазарик Ігор. *Добромільський край*. – Коломия, 1999, - с. 353., 2. Харчук Х.Р. *Комплекс Культурно-освітнього закладу Єзуїтської гімназії та конвікту в м.Хирові*, // *Вісник НУ «Львівська політехніка» Серія Архітектура*, № 585, - Львів, 2007, с.159-162 *Хирів конвікт*. <http://haidamac.org.ua>. 3. Orłowicz Mieczysław. *Pzewodnik po Galicyi*. – *Lwów*, 1914. – 267 s.

Гриневич Т.Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

ТЕРИТОРІЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ЗА «ГЕОГРАФІЄЮ» КЛАВДІЯ ПТОЛЕМЕЯ

Значна увага в сучасних академічних дослідженнях приділяється встановленню зв'язків. Так в історичній науці дедалі вагомішим бачиться використання здобутків інших наук, а особливо тісно вона пов'язана із географією, що не було таємнице навіть вченим давнини. Нові методи та підходи вироблені історичною та географічною науками дозволяють дати відповідь на багато дослідницьких проблем, що не були до кінця розв'язані у попередні періоди. Особливо цікавим джерелом інформації для вивчення

давньої історії України та й цілої Європи, яке потребує інтердисциплінарного підходу є «Географія» Птолемея [1].

Серед досліджень присвячених географічним працям Птолемея слід відзначити розвідку Андрія Байцара [2], що розглядав відображення географії українських земель на картах античного вченого. Особливо цінними стали найновіші масштабні дослідження німецьких вчених, які співставивши дані «Географії» Птолемея із найновішими картографічними методами змогли докладно визначити розташування багатьох названих давнім науковцем місцевостей та міст на теренах Німеччини [3]. Це дало можливість відсунути історію багатьох теперішніх міст на навіть тисячу років назад. Подібні дослідження могли б значно поглибити наші знання у історичній та етнічній географії нашого краю в стародавності. Втім таких праць, а особливо присвячених вивченню історичної географії земель Західної України, у сучасній вітчизняній науці немає.

Клавдій Птолемея (бл.100 – 170 р.до н.е) був одним із найбільших вчених пізньоелліністичної епохи. Він народився та жив у найбільшому науковому центрі Стародавнього Світу – Олександрії Єгипетській, був римським громадянином. Втім, про якісь подробиці його життя науці невідомо. Знання вченого простягались на різноманітні науки у яких він був автором багатьох досліджень. Йому належали праці по математиці, оптиці, хронології, механіці, музиці, а в астрономії йому не було рівних протягом ажень тисячі років. Для історичних досліджень особливий інтерес має праця Птолемея «Посібник з географії» більш відома, як просто «Географія», до якої він виконав 27 карт. Нажаль останні були втрачені ще у давнину і відомі нам лише по описах і у пізніших варіантах складених на основі даних із його творів.

У творах Клавдія Птолемея територія сучасної Західної України міститься на південно-західній окраїні давнього історичного регіону Європейської Сарматії, а Закарпаття входило до складу Дакії. Південно-західною межею регіону є Карпати, що в праці античного автора розділяються на два окремих масиви – західна частина із Сарматських гір і східна із Карпат. Із заходу кордоном Сарматії є р.Вісла (Вістула), що за даними «Географії» прямо протікала із півдня на північ. Цікавим географічним об'єктом в свідомості античних авторів є т.зв. Певкінські гори. Їх ми гіпотетично можемо співвіднести із височиною Кременецьких гір або із Вороняками та Гологорами. Доволі загадковими є дані Птолемея про найбільші ріки на теренах сучасної Західної України. Він називає серед них річки Аксіак і Тірас. Якщо Тірас за традицією, що побутувала в інших давніх авторів, можна ідентифікувати із Дністром, то з Аксіаком виходять певні труднощі. Птолемея бачить у ній доволі велику ріку, що має витoki коло Карпат. Її можна ототожнити із Південним Бугом. Але треба зазначити, що частина дослідників Південний Буг бачать в якомусь названому географом «рукаві Борисфену» (Дніпра) припускаючи, що таке уявлення з'явилося тому, що Південний Буг і Дніпро зливаються у єдиному Дніпро-Бузькому лимані.

Птолемея називає цілий ряд міст на землях сучасної Західної України. Північніше Аксіаку він називає місто Ордісс, а на північ р.Тірасу Карродун, Метоній, Кліпідава, Бібантабарій та Іракт. Цікаво, що назва міста Карродун має кельтське походження і може перекладатись, як «Кам'яне місто». Серед давніх поселень, які б знаходились посеред скель і мали значніші кам'яні конструкції, у регіоні можна виділити лише сучасний Кам'янець-Подільський та давнє поселення біля с.Стільсько.

Особливо цікавим є географія розселення різних племен засвідчена у творах Птолемея. «Вище Дакії», тобто на північ від Карпат, він називає бастарнів, карпіанів (карпів) та певкінів. Біля Карпат та Вісли (десь в районі сучасної Малопольщі та Перемишльської землі) мешкали піенгіти і бесси. На схід від них селились костобоки і трансмонтани, яких географ поселяє аж до Певкінських гір. Багато дослідників бачать в костобоках і трансмонтанах одне плем'я, адже назва «трансмонтани» перекладається як «загірські», отже ними могли бути племена костобоків, що мешкали за Карпатськими горами. На теренах сучасної Холмщини ми моли б згідно з «Географією» бачити з півночі

на південь племена фрунгундіонів та аваринів, а на Західному Бугу чи навіть на Волині – бурґіонів, арсіатіїв та сабоків.

Таким чином «Посібник із географії» греко-римського географа Клавдія Птолемея є неоціненним джерелом для вивчення політичної та етнічної географії земель, як усієї Європи, так із Західної України зокрема, у II ст. н. е. Дане джерело потребує ґрунтовного вивчення та співставлення його інформації із найновішими даними історичної науки та археології, а також із сучасними методами географії та картографування.

1. *Ptolemy. The Geography. Режим доступу. - http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Periods/Roman/_Texts/Ptolemy/home.html, 2. Байцар А. Українські землі на картах Клавдія Птолемея. – Режим доступу. - http://baitsar.blogspot.com/2017/04/blog-post_24.html, 3. *Andreas Kleineberg, Christian Marx, Eberhard Knobloch, Dieter Lelgemann (eds.), "Germania und die Insel Thule: Die Entschlüsselung von Ptolemaios «Atlas der Oikumene»". Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2010. – Режим доступу: - <http://zocher-regel.gmxhome.de/ArbaloSchlacht/24Aliso.html>**

Марискевич Т.Г.

Львівський національний університет ім. Івана Франка

ДО ПИТАННЯ УТВОРЕННЯ УГВР

В даній розвідці вчинена спроба показати причини постановки Української Головної Визвольної Ради, висвітлити її організаційну структуру та охарактеризувати програмні документи.

Після розгону гестапівцями у 1941 р. Українського Державного Правління ОУН (б) постійно хвилювала проблема утворення нового українського уряду. Було вирішено створити всеукраїнський провід під назвою Української Головної Визвольної Ради (УГВР). Ідею приписують письменнику І. Багрянному, який і Й. Позичанюком які тісно співпрацював з ОУН-УПА¹. Насправді все було узгоджено 21 вересня 1943 р. на особистій зустрічі Р. Шухевича із знаним бандерівським діячем Л. Шанковським. На початку березня 1944 р., у Жовкві відбулось засідання Проводу ОУН (б). На ньому утворили Підготовчу Комісію та Ініціативний комітет, які повинні були підготувати I Збір УГВР. До комісії ввійшли - Д. Ребет (керівник), В. Охримович, М. Прокоп, а до комітету - Л. Шанковський (голова), Д. Ребет, В. Охримович, М. Степаняк, І. Семенчук.

11-15 липня 1944 р. біля села Надільна Дрогобицької області відбувався установчий збір УГВР. Він проходив таємно. Про нього навіть не знали 300 вояків УПА, які охороняли довколишню місцевість.

На збір прибули - Я. Біленький, І. Вовчук, Р. Волошин, І. Гриньох, М. Дужий, М. Лебедь, О. Логуш, К. Мешко, В. Мудрий, К. Осьмак, З. Пеленський, Й. Позичанюк, В. Потішко, М. Прокоп, Д. Ребет, П. Турула, П. Чуйко, Л. Шанковський, П. Шумовський, Р. Шухевич. Не змогли з'явитись Є. Врецьона, М. Галянт, О. Малиювський, В. Охримович, І. Семенчук, І. Багрянний, В. Євтимович².

За своїм особовим складом УГВР формально представляла різні політичні сили, які стояли на спільній платформі самостійності України. Осторонь залишилась ОУН (М), яка відмовилась брати участь. Із 20 членів-учасників УГВР членами ОУН або УПА були - 11.

9 неоунівських учасників значною мірою розділяли переконання бандерівців. Г. Гриньох уже давно був неформальним членом ОУН (б). Так само постійно співпрацювали із бандерівським підпіллям В. Мудрий, К. Осьмак, П. Чуйко, В. Потішко, П. Шумовський, І. Вовчук. З. Пеленський до 1934 р. був членом ОУН, лише пізніше перейшов до УНДО. Я. Біленький часто виступав у ролі політичного радника Р. Шухевича. Таким чином Збір носив характер партійної конференції бандерівців.